

ПОСІБНИК ДЛ**Я** **ДЕРЖАВНИХ** **ОРГАНІВ, БІЗНЕСІВ,** **ПУБЛІЧНИХ ОСІБ**

Як (не) вітати з важливими святами

Підготовлено ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»

ГЕНДЕР
в деталях

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
Чому так стається?.....	3
У посібнику ви дізнаєтеся про:.....	4
КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ПРИВІТАНЬ.....	5
ПРИКЛАДИ І АНТИПРИКЛАДИ.....	6
8 БЕРЕЗНЯ — МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ БОРОТЬБИ ЗА ПРАВА ЖІНОК І МІЖНАРОДНИЙ МИР.....	7
1 ЖОВТНЯ — ДЕНЬ ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ.....	9
ГЕНДЕРНІ СВЯТА.....	12
25 ЛЮТОГО — ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.....	12
БЕРЕЗЕНЬ — МІСЯЦЬ ЖІНОЧОЇ ІСТОРІЇ.....	14
Що ще можна відзначати.....	14
Формулювання, на які варто звернути увагу.....	15
ПАТРІОТИЧНІ ПОДІЇ/СВЯТА.....	16
24 ЛЮТОГО — ДЕНЬ ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ.....	16
28 ЧЕРВНЯ — ДЕНЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ.....	16
24 СЕРПНЯ — ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ.....	16
1 ЖОВТНЯ — ДЕНЬ ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ.....	17
Що ще можна відзначати.....	17
Формулювання, на які варто звернути увагу.....	17
ТІЛО, ЗДОРОВ'Я, ДОГЛЯД.....	18
7 КВІТНЯ — ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ЗДОРОВ'Я.....	18
28 ТРАВНЯ — МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ДІЙ ЗА ЖІНОЧЕ ЗДОРОВ'Я.....	18
Що ще можна відзначати.....	18
Формулювання, на які варто звернути увагу.....	19
ЛГБТ+ ВИДИМІСТЬ.....	20
ЧЕРВЕНЬ — ПРАЙД-МІСЯЦЬ.....	20
Що можна відзначати.....	21
Формулювання, на які варто звернути увагу.....	21
ПРОФЕСІЙНІ СВЯТА.....	22
Що можна відзначати.....	23
КАЛЕНДАР-ШПАРГАЛКА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ.....	24

ВСТУП

Привітання зі святами мали б об'єднувати команду чи аудиторію, але часто виходить навпаки.

Ви можете писати «приємні слова» до 8 березня чи Дня захисників і захисниць – а в Threads чи Facebook уже розносять скриншоти з коментарями «сексистське» чи «нетактовне». Колеги ображаються і пишуть у HR-чат, менеджер(к)и виправдовуються, а компанія чи державна інституція втрачає довіру чи колег, які йдуть до конкурентів із кращим брендом роботодавця.

Чому так стається?

Філософіня Тамара Злобіна, керівниця ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях», назвала стан суспільства, в якому ми живемо, «гендерною еkleктикою». Річ у тім, що старі гендерні моделі розпадаються, а нові — зароджуються, і ці процеси тривають одночасно.

Тому на вашому підприємстві чи серед ваших виборців/аудиторії можуть водночас бути жінки, які чекають тюльпанів і привітань зі святом «весни і краси» на 8 березня; жінки, які вважають 8 березня днем прав жінок і дуже обуряться, якщо їх назвуть «найніжнішими прикрасами життя» і подарують сертифікати на косметику; жінки, які взагалі вважають що це свято радянське і його не потрібно відзначати.

Не лише «гендерні» свята підпадають під вплив гендерної еkleктики. Жінки активно брали і беруть участь у захисті України, тому вітати з Днем волонтера, Днем ЗСУ чи Днем захисників і захисниць лише чоловіків — некоректно.

Як у цьому всьому розібратися і вітати з повагою, які свята варто відзначати — коротко і практично розповідаємо у цьому посібнику.

Він буде корисний для HR-менеджерів/-ок, комунікаційників/-ць, керівників/-ць команд, фахівців/-чинь із бренду роботодавця, державних службовців/-иць, які готують офіційні звернення, а також для всіх, хто хоча б раз ловив себе на думці: «Ми ж хотіли як краще».

У посібнику ви дізнаєтеся про:

- як оцінити ризики перед публікацією привітання;
- як не знецінити частину команди одним невдалим формулюванням;
- як говорити про 8 березня, День матері, День захисників і захисниць, професійні свята та пам'ятні дати без штампів і гендерних кліше;
- як врахувати різні досвіди — військовий, батьківський, волонтерський, цивільний.

Цей посібник опирається на інформацію з [дослідження «Гендерна чутливість державних комунікацій у сфері оборони»](#).

Якщо по прочитанню у вас залишаться питання чи сумніви, не вагайтеся написати нам. Будемо раді зворотному зв'язку чи відгукам на поради посібника. Якщо ж ви поділитесь привітаннями чи іншими матеріалами, які сформували на основі наших порад, — будемо щиро раді.

З повагою, Галина Репецька, проєктна менеджерка ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»

halyna.repetska@gmail.com

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ПРИВІТАНЬ

1. Пам'ятні дати краще відзначати, а не святкувати

Не кожна дата — це «свято». Дні пам'яті, професійні дати, дні боротьби за права — це насамперед про визнання досвіду, втрат, зусиль чи нерівності. Коли компанія перетворює таку дату на «святковий настрій і кульки», це виглядає як нерозуміння контексту.

Відзначати — означає говорити по суті: про історію дати, про виклики, які досі існують, і про те, що саме ви як роботодавець(-иця)/посадовець(-иця)/публічна особа із цим робите. Це додає глибини і демонструє зрілість.

2. Не вітайте — звітайте

Квітів і слів «дякуємо за те, що ви у нас є» недостатньо. У сучасній культурі важливіше інше: що саме ви зробили для тієї групи людей, до якої звертаєтесь.

8 березня — це привід розповісти, скільки жінок у керівництві, які у вас політики протидії домаганням, чи є прозорі зарплатні діапазони. День захисників і захисниць — можливість пояснити, як ви підтримуєте працівниць і працівників, які служать або повернулися з фронту.

Менше загальних «вітаємо», «дякуємо», більше конкретики. Довіру створюють дії, а не листівки.

3. Україна — європейська країна. Ваші слова мають відображати цінності рівності та інклюзивності

Україна декларує курс на ЄС, а бізнес дедалі частіше працює з міжнародними партнерами. Це означає, що публічна мова компаній/посадових осіб має відповідати принципам рівності, недискримінації та поваги до різноманіття.

Формулювання на кшталт «слабка стать», «справжні чоловіки» чи «жіноче покликання» давно не звучать як комплімент. Вони сигналізують про застарілі уявлення.

Інклюзивна мова — не мода і не примха, а спосіб показати, що у вашій компанії цінують професійність, а не стереотипи. І що повага — не разова акція до календарної дати, а частина культури.

ПРИКЛАДИ І АНТИПРИКЛАДИ

Розберемо ці принципи на двох датах, де найчастіше припускаються помилок: 8 березня (Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир) та 1 жовтня (День захисників і захисниць України).

Нижче — показові невдалі, іноді й шкідливі приклади (як часто і пишуть в офіційних зверненнях) і варіанти, як можна інакше. Кожен приклад — з поясненням, що саме тригерить людей і чому «хороший» текст працює краще.

8 БЕРЕЗНЯ — МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ БОРОТЬБИ ЗА ПРАВА ЖІНОК І МІЖНАРОДНИЙ МИР

Аналіз звернень, проведений у дослідженні «[Гендерна чутливість державних комунікацій у сфері оборони](#)», показує чітку тенденцію: у більшості текстів на перший план виходять слова «ніжність», «тепло», «любов», «натхнення», «материнство», «жіноча душевність». Так 8 березня поступово перетворюється на «свято весни», а не на день боротьби за права.

Внаслідок цього змінюється сам зміст дати, і замість розмови про рівні можливості, безпеку, дискримінацію чи доступ до рішень з'являються компліменти. У дослідженні також зазначено, що в жодному з проаналізованих звернень державних структур не порушено тем захисту від сексуального насильства, гендерної рівності в секторі безпеки, протидії дискримінації, трудових і репродуктивних прав. Натомість домінує риторика вдячності. Тобто замість розмови про бар'єри — слова шани.

Нижче наведено **невдалі приклади** привітань до 8 березня:

СБУ, 8 березня 2022 року:

«Немає більше “Міжнародного жіночого дня”... Є День вдячності, поваги і шани вам, дорогі жінки!»

Тут сенс дати змінено прямо у формулюванні. День боротьби за права перетворено на «день вдячності». Про права і рівність не йдеться.

Сили спеціальних операцій, 8 березня 2022 року:

«Ти — розвідниця, боєць, рятівниця, волонтер. Ти — поруч. Дякую тобі».

Жінку згадують в активних ролях, але формула «ти — поруч» знову переводить її в площину підтримки. Немає мови про повноваження, рішення чи статус. Фемінітиви вжито непослідовно.

Одеська ОДА, 2023 рік:

**«Своєю чарівністю, добротою, чуйністю ви прикрашаєте світ...
Ваша самопожертва і висока гідність запалює і надихає,
підносить і не дозволяє зламатись».**

Жінок описано через естетичні та моральні характеристики. Про права, рівність, професійні ролі не згадано. Акцент зроблено на емоційному ресурсі. Жінки — ті, що надихають, а не ті, що діють.

А ось **вдалий приклад** із вітання президента України Володимира Зеленського, 8 березня 2023 року:

**«Це день, що символізує боротьбу за права жінок, гідність,
свободу та рівність».**

Сенс дати названо прямо. Жінки представлені як такі, хто діють, ведуть за собою, боронять країну. Фокус — на правах і ролі в суспільстві.

Висновок:

Невдалі приклади мають спільні риси:

- або заміна прав подякою;
- або героїзація без конкретики;
- або зведення жінок до емоційних чи допоміжних ролей.

Вдалий підхід значно простіший: назвати день своїм ім'ям, сказати, що саме компанія/установа/організація робить у цій площині, говорити про жінок як про фахівчинь і суб'єктор рішень, без стереотипних узагальнень.

Сенс дати + конкретні управлінські дії + визнання реальних ролей = вдале привітання з 8 березня.

Це не складна формула. Її легко застосувати, якщо тримати фокус не на компліментах, а на змісті.

1 ЖОВТНЯ — ДЕНЬ ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ

Назва свята **офіційно включає і захисників, і захисниць**. Формально жінки присутні в комунікації, зміст звернень, однак, не завжди відображає реальну участь жінок у секторі безпеки та оборони.

Аналіз офіційних повідомлень показує кілька повторюваних тенденцій.

Формула «захисники і захисниці» використовується, але жінок часто описують через порівняння — «не поступаючись чоловікам». Чоловіки залишаються «мірилом».

Далі — акцент на «мужности» як головній чесноті. Це звужує уявлення про захист до маскуліної характеристики, замість ширшого набору цінностей — професійності, відповідальності, компетентності, відданості, відваги.

Більшість текстів узагальнені: «воїни», «героїзм», «підрозділи» — без конкретних ролей і посад. У такій рамці чоловіки сприймаються як воїни за замовчуванням, а жінки без деталізації знову залишаються абстрактними.

Паралельно працює образ «берегині»: жінка як моральний тил і підтримка, а не як учасниця бойових чи управлінських рішень.

Невдалі приклади з дослідження [«Гендерна чутливість державних комунікацій у сфері оборони»](#):

Дмитро Лунін, очільник Полтавської ОВА (Озерна, 2022):

«Матері, які готують воїнам, сестри, які стали волонтерами, доньки, які в'яжуть маскувальні сітки...»

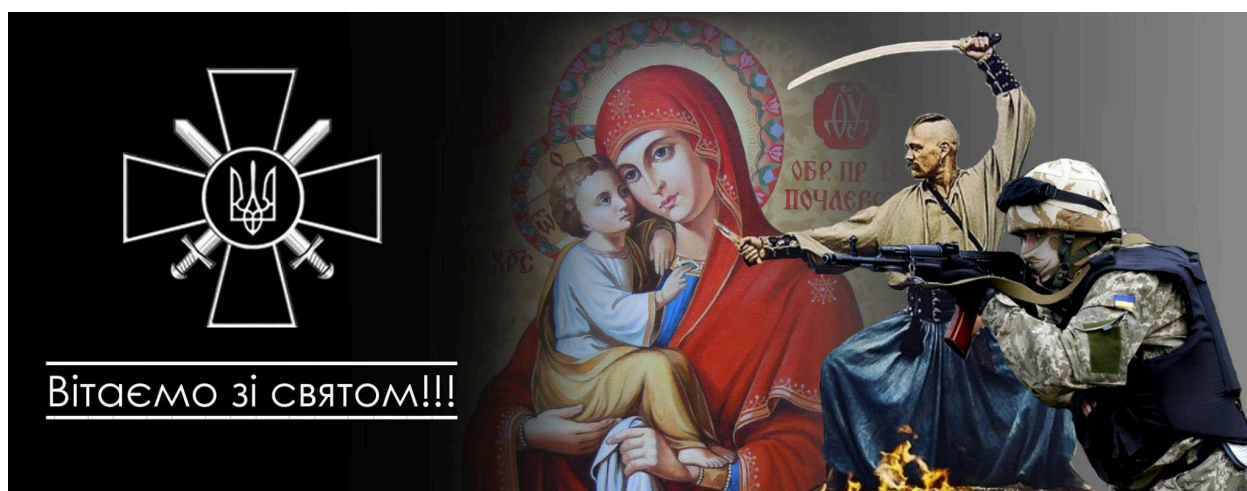
Перелік ролей обмежено підтримкою тилу. Жінок у бойових чи командних позиціях не згадують.

Типове формулювання після розширення назви свята:

«...багато відважних і сильних жінок і дівчат, які, не поступаючись чоловікам, мужньо виконують свій непростий обов'язок».

Жінок включили в текст, але через порівняння з чоловіками як стандартом.

Візуальні приклади (2017–2022 роки): поєднання сакрального жіночого образу як покровительки і чоловічого воїнського образу як носія збройної сили. Жіноча присутність маркується як духовний захист, чоловіча — як бойова дія. Сучасні військовослужбовиці в такій композиції або відсутні, або другорядні.

Вдалих приклад:

Житомирська ОДА, 2024 рік:

«...говоримо про захисників і захисниць України в широкому розумінні, які своєю сумлінною професійною і громадською діяльністю забезпечують економічний, гуманітарний, освітній й інформаційний захист держави».

Тут захист описано ширше за військову службу, названо різні сфери — економіка, освіта, гуманітарний та інформаційний напрям. Видимість отримують як військові, так і цивільні учасники та учасниці оборони, а роль визначається через функцію, а не через стать.

Висновок

Проблемні звернення мають спільні риси:

- формальна інклюзивність без зміни логіки;
- порівняння жінок із чоловіками як еталоном;
- узагальнена героїка без конкретних ролей;
- зведення жінок до образу морального тилу.

Вдалий підхід простіший:

Говорити про захисників і захисниць без порівнянь, використовувати ширший словник цінностей — відвага, професійність, відповідальність; називати конкретні ролі й функції.

Ще одна формула для побудови вітання/звернення:

Хто захищає + яку відповідальність несе + що це означає для країни = вдале звернення до 1 жовтня.

Як зрозуміти, що ваше привітання несе ризики?

Таке привітання:

- заганяє в ролі: чоловіки — годувальники, жінки — берегині чи ті, які надихають;
- зводить до функцій (мами, доглядальниці чи воїна);
- позбавляє суб'єктності («окраса колективу», «наша опора»).

Якщо пишете про «всіх жінок/чоловіків» як групу з однаковими ролями, натякаєте на «природні функції» чи хвалите за емоційність замість внеску — зупиніться.

Такі тексти легко викликають напругу і швидко стають предметом публічної критики.

ГЕНДЕРНІ СВЯТА

Це окрема категорія дат, які стосуються ролей, прав, історії та сім'ї. Вони викликають різні очікування всередині однієї команди. Те, що для одних — нейтральне привітання, для інших — принципове питання змісту. Тому до таких дат варто підходити уважніше, ніж до звичайних професійних свят.

25 ЛЮТОГО — ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Останні роки виникає традиція відзначати цю дату як День української жінки.

Це можливість опертися на власну історію. Важливо не відтворювати радянську традицію «жіночих свят» і «шароварщину».

Не існує Дня української жінки
Астанавітєсь (с)

Варто говорити про Леся Українку, її досягнення і роль в українській культурі та політичній думці. Вона писала про свободу, гідність, відповідальність, перекладала європейських письменників, формувала модерну українську літературу. Її тексти читають у контексті раннього фемінізму.

Сучасна українська жінка така ж за духом, як і Леся Українка — вільна, смілива, сильна, самостійна борчиня.

БЕРЕЗЕНЬ — МІСЯЦЬ ЖІНОЧОЇ ІСТОРІЇ

У багатьох країнах березень — це місяць видимости жінок у різних сферах. Відповідно у компанії можна створити серію матеріалів про жінок у вашій галузі чи у власній команді.

Це спосіб говорити не про «ролі», а про внесок, експертизу, управлінський і професійний досвід.

1. 8 БЕРЕЗНЯ

варто називати своїм ім'ям — **Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир** — і говорити про рівність, безпеку, умови праці та конкретні дії компанії у цій сфері. Натомість компліменти про «ніжність» і «весну», сертифікати на косметику чи зведення жінок до емоційних ролей знецінюють зміст дати. Детальніше про те, як відзначити цей день, дивіться на сторінках 6–7.

2. 10 ТРАВНЯ 2026 РОКУ — ДЕНЬ МАТЕРІ

*друга неділя травня

У будь-якій команді є різні досвіди: матері, жінки без дітей, ті, хто не планує дітей, прийомні батьки, одностатеві родини, люди з досвідом втрати.

Тому краще уникати формулювань про «природне призначення». Якщо відзначаєте цю дату, можна говорити про підтримку материнства й умов, які дозволяють поєднувати роботу та сім'ю.

3. 21 ЧЕРВНЯ 2026 РОКУ — ДЕНЬ БАТЬКА

*третя неділя червня

Ця дата дає можливість говорити про залучене батьківство і рівну відповідальність за догляд дитини. Формули на кшталт «справжній чоловік» або «годувальник» звужують розуміння ролей і не враховують різні моделі сім'ї.

Що ще можна відзначати

- 11 лютого — Міжнародний день жінок і дівчат у науці.
- 8 червня — День фемінізму.
- 8 вересня — День прийняття Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

- з 25 листопада до 10 грудня — 16 днів активізму проти гендерно зумовленого насильства.
- 8 грудня — День українського жіночого руху.

По відзначенні таких дат стає зрозуміло, як у компанії бачать ролі жінок і чоловіків, материнства і батьківства, лідерства, відповідальности.

Формулювання, на які варто звернути увагу

Краще уникати слів на кшталт «берегиня дому», «справжні чоловіки», натяків, що сім'я — це лише чоловік і жінка або що всі мають дітей.

У професійних і пам'ятних датах працює проста річ — гендерно чутлива мова: «захисники і захисниці», «інженери та інженерки», «викладачі та викладачки».

Так само — говорити про спільну відповідальність у батьківстві й не робити припущень щодо людей без дітей.

Текст має враховувати різні досвіди, а не лише звичну модель.

ПАТРІОТИЧНІ ПОДІЇ/СВЯТА

24 ЛЮТОГО — ДЕНЬ ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ В УКРАЇНУ

Це день не для «вітань», а для пам'яті й солідарності.

Коли згадуєте цю дату, важливо говорити і про військових, і про цивільних — жінок і чоловіків, які загинули, були поранені, пережили окупацію, втратили дім. Уникайте узагальнень на кшталт «кожен чоловік став воїном», оскільки всеохопна оборона країни тримається на різних ролях.

28 ЧЕРВНЯ — ДЕНЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

У Конституції закріплено рівність жінок і чоловіків, заборону дискримінації, повагу до гідності. Права не існують автоматично. Дискусії цього року навколо змін до цивільного законодавства показали, що навіть базові права можуть ставати предметом перегляду. Для компанії це можливість показати, що принципи Конституції знаходять своє відображення у внутрішніх правилах і практиках. І що це не формальність, а робочий стандарт.

24 СЕРПНЯ — ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Це дата про державність і відповідальність. У привітаннях часто звучать слова «герої», «сини України», «мужні воїни». Вони звичні, але не завжди враховують, що незалежність творили раніше і захищають сьогодні і жінки — на фронті, в уряді, в бізнесі, в освіті, у волонтерстві.

Коли говорите про тих, хто виборює незалежність, називайте всіх: військових і військовослужбовиць, медиків і медикiнь, рятувальників і рятувальниць, політиків і політикинь, громадських діячів і діячок — не «для галочки», а тому що це відповідає реальності.

1 ЖОВТНЯ — ДЕНЬ ЗАХИСНИКІВ І ЗАХИСНИЦЬ УКРАЇНИ

Назва вже інклюзивна, завдання — щоб інклюзивним був і зміст.

У текстах часто повторюється «мужність» як головна чеснота. Можна розширювати словник — професійність, відповідальність, витримка, стратегічність.

Більше про відзначення цього дня — на сторінках 8–10.

Що ще можна відзначати

- 20 лютого — День героїв Небесної Сотні.
- 26 лютого — День спротиву окупації Криму.
- 10 березня — День Державного гімну України.
- 14 березня — День українського добровольця та доброволиці.
- 23 серпня — День прапора України.
- 28 листопада 2026 року (*четверта субота листопада) — День пам'яті жертв голодоморів в Україні.
- 5 грудня — Міжнародний день волонтер_ок.

Формулювання, на які варто звернути увагу

Краще уникати узагальнень на кшталт «сини України», «наші хлопці на фронті», «кожен чоловік став воїном». Такі фрази не враховують, що країну захищають і жінки, і цивільні, і люди різних професій.

Замість «героїв України» — **«героїв і героїнь».**

Замість «наші хлопці на фронті» — **«військові на фронті».**

Замість абстрактних «синів і доньок» — **конкретні ролі.**

Гендерно чутлива мова в таких датах — це не формальність. Це спосіб показати, що держава і компанія бачать усіх, хто працює, служить, жертвує і несе відповідальність.

ТІЛО, ЗДОРОВ'Я, ДОГЛЯД

Ці дати потребують спокійного і точного тону. Теми здоров'я, репродуктивних рішень, хвороб або догляду завжди особисті, тому зайва легкість у формулюваннях тут недоречна.

7 КВІТНЯ — ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ЗДОРОВ'Я

Замість загальних порад про «здоровий спосіб життя» варто говорити про умови, які створює компанія: медичне страхування, зрозумілі правила лікарняних, підтримку під час тривалого лікування, доступ до психологічної допомоги. Практика звучить переконливіше за мотиваційні гасла.

28 ТРАВНЯ — МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ДІЙ ЗА ЖІНОЧЕ ЗДОРОВ'Я

Репродуктивне здоров'я і право людини ухвалювати рішення щодо власного тіла варто згадувати прямо і без ніяковости. Доречно говорити про медичні пакети, гнучкий графік під час лікування, повагу до приватності та інформовану згоду.

Що ще можна відзначати

- 5 травня — День боротьби за права людей з інвалідністю.
- 1–7 серпня — Тиждень грудного вигодовування.
- жовтень — місяць обізнаності про рак грудей.
- 10 жовтня — День психічного здоров'я.

- 29 жовтня — Міжнародний день догляду та підтримки.
- 1 грудня — Всесвітній день боротьби зі СНІДом.

Формулювання, на які варто звернути увагу

Не варто використовувати бодішеймінг, жарти про дієти чи фрази на кшталт «жінки, залишайтеся красивими». Такі слова зміщують фокус зі здоров'я на зовнішність.

Натомість варто конкретизувати:

- які медичні послуги покриває страхування;
- як оформлюється тривалий лікарняний;
- чи є гнучкий графік для людей, які проходять лікування;
- чи передбачена психологічна підтримка;
- як компанія реагує на випадки дискримінації через стан здоров'я;
- чи забезпечена доступність простору для людей з інвалідністю.

Коли йдеться про здоров'я, важлива не загальна підтримка, а зрозумілі правила і гарантії. Саме це люди шукають у таких зверненнях.

ЛГБТ+ ВИДИМІСТЬ

ЧЕРВЕНЬ — ПРАЙД-МІСЯЦЬ

Для частини команд це чутлива тема. Для частини — питання базової безпеки на роботі. Публічна позиція компанії завжди зчитується: чи комфортно тут працювати всім.

Багато компаній уникають відкритої підтримки ЛГБТ+ людей через страх реакції — засудження з боку консервативної частини суспільства або внутрішніх конфліктів у команді. Іноді керівництво знає, що в колективі є гомофобні настрої, і не хоче загострювати ситуацію.

Водночас мовчання також є позицією. Якщо в команді працюють ЛГБТ+ люди, для них це сигнал про рівень безпеки.

Прайд-місяць — це не про символіку заради символіки. Якщо компанія долучається, варто говорити про конкретні речі:

- чи оновлена політика недискримінації;
- як реагують на гомофобні висловлювання;
- чи навчені менеджер(к)и працювати з різними командами.

Якщо тема викликає напругу, можна почати з освітніх форматів — лекцій або внутрішніх зустрічей про базові поняття, міфи і факти. Це знижує рівень страху і спекуляцій.

Закрите середовище коштує дорожче, ніж здається. Люди йдуть туди, де відчувають безпеку. Компанія втрачає таланти, мотивацію і репутаційний ресурс, якщо частина команди змушена приховувати себе.

Що можна відзначати

- 31 березня — Міжнародний день видимости трансгендерних людей.
- 17 травня — Міжнародний день протидії гомофобії, біфобії та трансфобії.
- 25 червня — День кольорів ЛГБТ-прапора.
- 16 листопада – Міжнародний день толерантності.
- 12 грудня — цього дня 1991 року в Україні було декриміналізовано добровільні гомосексуальні стосунки.
- 17 грудня — Міжнародний день захисту прав секс-працівни_ць.

Формулювання, на які варто звернути увагу

Уникайте зменшувальних чи поблажливих інтонацій на кшталт «ми толерантні до всіх» — толерантність згори читається як ієрархія.

Так само недоречно писати в лапках — «нетрадиційні», «такі люди», «представники меншин». Це звучить відсторонено й підкреслює «інакшість».

Працює нейтральна мова: «ЛГБТ+ люди», «працівники і працівниці», «партнер чи партнерка», «члени родини» замість автоматичного «чоловік/дружина».

Формулювання мають бути простими й рівними — без дистанції і без зайвих пояснень. Саме це створює відчуття нормальності, а не винятку.

ПРОФЕСІЙНІ СВЯТА

Навколо фемінітивів досі точаться дискусії. Часто можна почути, що «професія не має гендеру» або що «Олена — інженер» звучить солідніше, ніж «Олена — інженерка».

Ця позиція існує, і її варто розуміти. Водночас фемінітиви виконують просту функцію — вони роблять жінок видимими у професії. Коли ми чуємо «інженерка», «архітекторка», «письменниця», стає очевидно, що ці сфери відкриті для всіх.

Для молодого покоління це працює як сигнал. Дівчата мають бачити рольові моделі у науці, армії, медицині, IT, управлінні. Мова формує уявлення про можливості.

Для прикладу

ДЕНЬ ІНЖЕНЕРІЇ — 4 БЕРЕЗНЯ

У зверненнях нерідко звучить: «Вітаємо інженерів з професійним святом». Формально це коректно. Але якщо у компанії працюють інженерки, їх не названо.

Просте рішення — писати «інженерів та інженерок».

Те саме стосується Дня вчителя, архітектора, письменника, лікаря, юриста. Якщо у професії є жінки, мова має це відображати.

Водночас не варто зміщувати акцент на стать. Формули на кшталт «наші прекрасні вчительки» або «чарівні архітекторки» переводять розмову з професійності на зовнішність.

Що можна відзначати

- перша неділя жовтня (цього року 4 жовтня) — День працівників освіти.
- 1 липня — День архітекторів та архітекторок.
- 7 січня — День працівників та працівниць ІТ.
- 3 березня — Всесвітній день письменників і письменниць.
- 23 червня — День державної служби.

Окремий формат — дні народження знакових жінок.

Професійна історія часто подається через чоловічі імена. Варто розширювати перелік.

Наприклад:

- Катерина Ющенко — одна з перших програмісток в Україні.
- Олена Степанів — офіцерка Українських січових стрільців.
- Софія Окуневська — перша українська лікарка в Галичині.
- Софія Яблонська — письменниця і мандрівниця.

Такі матеріали формують уявлення про те, що жінки завжди були частиною професійної історії, навіть якщо їхні імена звучали рідше.

Професійні свята — це можливість показати, кого ви бачите у своїй галузі. І мова тут працює на довгу перспективу.

КАЛЕНДАР-ШПАРГАЛКА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ

Тут ми подаємо короткий список основних пам'ятних дат року, про які згадували в цьому посібнику. Якщо ви хочете отримати повний календар на весь рік у форматі Excel, який дозволить вам вносити власні нотатки, напишіть запит на пошту halyna.repetska@gmail.com.

Дата	Подія	Як можна відзначити?	До кого звертатися щодо співпраці?
07.01.2026	День працівників та працівниць в ІТ		
11.02.2026	Міжнародний день жінок і дівчат у науці	Замовте лекцію про видимість жінок у науці, виділіть жінку-дослідницю зі своєї галузі (STEM, бізнес, освіта, охорона здоров'я); запустіть стипендію чи конкурс, день відкритих дверей для школярок, пожертви на жіночі наукові проєкти.	Дівчата STEM, проєкт «Науковиці», ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»
19.02.2026	День Державного герба України		
20.02.2026	День героїв Небесної Сотні		
24.02.2026	День початку повномасштабного вторгнення росії. У 2026 році це четверті роковини		
25.02.2026	День народження Лесі Українки (День української жінки)	Лекції/вебінари про Лесю як українську феміністку — її діяльність, вклад в освіту, літературу; історію боротьби за гендерну рівність в Україні.	ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»
26.02.2026	День спротиву окупації Криму		
08.03.2026	День боротьби за права жінок і	Лекції й тренінги про переосмислення «дня	ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»

	міжнародний мир	<p>тюльпанів та краси» і чому не варто боятися фемінізму, наприклад:</p> <p>«Гендерна рівність як складник євроінтеграційних процесів для держави, суспільства і бізнесу», «Історія українського фемінізму. Чому фемінізм в Україні завжди був рухом проти російської колоніальної політики?», «Чому відновлення України має бути гендерно чутливим та як цього можна досягнути?», «Жіночі досвіди війни в Україні та в світі», «Гендерний розпад: зміни в українському суспільстві після Євромайдану і гендерна еkleктика, в якій живемо сьогодні».</p> <p>Замовити подарунки, які справді відповідають певному дню та стосуються українського жіночого руху, жіночих бізнесів.</p>	
31.03.2026	Міжнародний день видимости трансгендерних людей	<p>Провести базову просвітницьку зустріч для команди про інклюзивну мову та повагу до гендерної ідентичности.</p> <p>Переглянути політики недискримінації та механізми захисту працівників.</p> <p>Публічно окреслити позицію компанії щодо безпечного робочого середовища.</p> <p>Підтримати профільну організацію або освітню ініціативу.</p>	ГО «Інсайт», ЗОБФ «Гендер Зед», ГО «Резістанс», ГО «Емансипація»
07.04.2026	Всесвітній день здоров'я		

05.05.2026	День боротьби за права людей з інвалідністю	Провести аудит доступності офісу та цифрових сервісів, оновити політику інклюзивного працевлаштування, перевірити процедури найму на предмет бар'єрів, організувати короткий тренінг для команди про взаємодію без упереджень, передбачити адаптацію робочих місць і закласти бюджет на доступність у річний план.	Fight For Right — підтримка людей з інвалідністю
10.05.2026	День матері (друга неділя травня)	Підтримати працівниць і працівників із дітьми, нагадати про гнучкий графік і можливості відпусток, переглянути політики підтримки материнства, запустити ініціативу для дітей співробітників або підкреслити цінність доглядової праці як частини економіки	ГО «ЛАДА», ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях», фонди підтримки матерів і родин військових, психологічні та освітні ініціативи для матерів і батьків, соціально відповідальні бізнеси
17.05.2026	Міжнародний день боротьби з гомофобією, біфобією та трансфобією	Лекції про недискримінаційну культуру поваги; перегляд політики компанії на наявність чітких механізмів реагування на мову ворожнечі та домагання; публічно підтвердити принцип нульової толерантності до дискримінації та підтримати освітню чи правозахисну ініціативу. Лекція від «Гендер в деталях» «Україна не росія: як традиція і сучасність українського фемінізму та ЛГБТ+ рух відрізняє нас від країни-агресорки»	UkrainePride, ЗОБФ «Гендер Зед», ГО «КиївПрайд», ГО «Феміністична майстерня», ГО «Точка Опори ЮА», ГО «Українські ЛГБТІК+ військові за рівні права», Рух «Харківпрайд», ГО Правозахисний центр «Наш світ», ГО «ХЖО СФЕРА», ГО «Інсайт», ГО «Резістанс»
28.05.2026	Міжнародний день дії за жіноче здоров'я	Організувати просвітницьку зустріч про жіноче здоров'я, переглянути корпоративні медичні пакети та політики підтримки	ГМКА Україна; медичні клініки чи благодійні фонди, що працюють у сфері жіночого здоров'я

08.06.2026	<p>День українського фемінізму. День народження Наталії Кобринської</p> <p>(ініціатива, започаткована ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях», щоб говорити про власну традицію боротьби за права жінок)</p>	<p>Лекції про історію українського жіночого руху, підтримати жіночі підприємницькі ініціативи, публічно проговорити власні кроки щодо рівної оплати праці та представництва жінок у керівництві.</p> <p>Прочитайте статтю на сайті «Гендер в деталях» — «Бути собою і лиш собою»: 10 тез українського фемінізму від Наталії Кобринської: https://genderindetail.org.ua/library/mova-i-literatura/10-tez-ukrainskoho-feminizmu-vid-natalii-kobrynskoi.html</p>	ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях», Український жіночий фонд, Феміністична майстерня, Центр гендерної культури, Український інститут книги, Жіночий ветеранський рух
21.06.2026	День батька (третя неділя червня)	<p>Підкреслити право чоловіків на батьківську відпустку й гнучкий графік, переглянути внутрішні політики підтримки татів, додати оплачувані дні при народженні дитини, провести коротку розмову про розподіл доглядової праці та показати історії татів про залучене батьківство у команді.</p> <p>Ознайомитись із статтею на сайті «Гендер в деталях» — «Чоловічі громадські організації в Україні. А такі є?» https://genderindetail.org.ua/library/feministichniy-ruh/cholovichy-gromadski-organizatsii-v-ukraini.html</p>	ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»
23.06.2026	Міжнародний день жінок в інженерії	Показати жінок-інженерок у своїй команді як експерток, провести технічну панельну дискусію або відкриту лекцію для студенток, запустити менторську програму для дівчат у STEM,	ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях», STEM is FEM, Дівчата STEM, Women in Tech Ukraine, Київська школа економіки

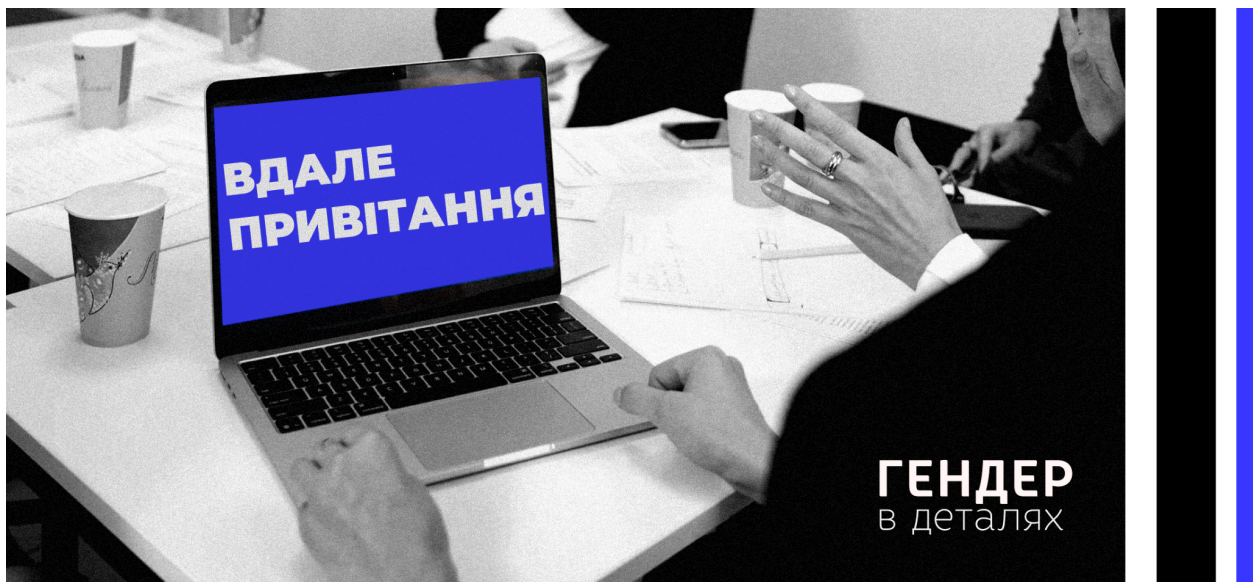
		переглянути гендерний баланс у технічних підрозділах і політики кар'єрного зростання	
28.06.2026	День Конституції України		
01.07.2026	День архітектури України		
01.08.2026	Всесвітній тиждень підтримки грудного вигодовування Міжнародний день чайлдфрі	Визнати право працівниць і працівників самостійно визначати своє життя без тиску щодо материнства і батьківства, паралельно забезпечивши реальну підтримку для тих, хто має дітей: облаштувати простір для грудного вигодовування, переглянути умови повернення після декрету, комунікувати політику рівного ставлення до чайлдфрі працівників та працівниць і батьків без дискримінаційних жартів чи упереджень.	ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях», Ла Леше Ліга Україна, ГО «Природні Права Україна», ГО Лада, ТатоHub, HR Pro Association
23.08.2026	День прапора України		
24.08.2026	День Незалежності України		
01.10.2026	День захисників та захисниць України		
20.10.2026	Всеукраїнський день боротьби з захворюванням на рак молочної залози	Організувати для працівниць інформаційну зустріч із лікар_ями про ранню діагностику, додати компенсацію профілактичних обстежень до медичного пакета, надати оплачуваний час для проходження скринінгу, підтримати фонд, що допомагає жінкам із раком молочної залози, та поширити перевірену інформацію про важливість	Центр громадського здоров'я МОЗ України, Благодійний завіт Thin Pink, бізнеси, які спрямовують частину прибутку на підтримку боротьби з раком молочної залози

		регулярних оглядів.	
29.10.2026	Міжнародний день догляду та підтримки	<p>Ознайомитись із дослідженням на сайті «Гендер в деталях» — «Доглядова праця в контексті всеохопної оборони»: https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminism-in-detail/doslidzhennya-doglyadova-pratsya-v-konteksti-vseohopnoi-oboroni-1342203.html</p> <p>Переглянути гнучкість графіків і відпусток для працівників і працівниць із доглядовими обов'язками, додати оплачувані дні для сімейних потреб або психологічну підтримку до бенефітів, провести лекцію для команди про доглядову працю та її вплив на економіку, а також замовити аудит внутрішніх політик із конкретними рекомендаціями</p>	ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»
28.11.2026	День пам'яті жертв голодоморів в Україні (четверта субота листопада)		
01.12.2026	Всесвітній день боротьби зі СНІДом	Провести інформаційну сесію про профілактику ВІЛ/СНІДу та важливість регулярного тестування, безкоштовні презервативи, індивідуальні консультації щодо ризиків інфікування та профілактики інфекцій, що передаються статевим шляхом, а також поширення зрозумілих інформаційних матеріалів про профілактику й лікування ВІЛ та супутніх захворювань.	Фундація АнтиСНІД-США в Україні (AIDS Healthcare Foundation Ukraine (AHF Ukraine))
05.12.2026	Міжнародний день волонтер_ок	Ознайомитись із дослідженням, яке	

		<p>стосується волонтерського руху в Україні: «Всеохопна турбота: низовий волонтерський рух як частина оборони України» https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminism-in-detail/doslidzhennya-vseohopna-turbota-nizoviy-volonterskiy-ruh-yak-chastina-oboroni-ukraini-1342204.html</p>	
--	--	--	--

Свята минають, тексти залишаються.

Нехай після ваших привітань та звернень у людей не буде потреби пояснювати, «що ви мали на увазі».

Більше прикладів, досліджень і матеріалів — на нашому сайті genderindetail.org.ua.

Ми також є у [Facebook](#), [Instagram](#), [LinkedIn](#), [Threads](#) та [YouTube](#) — читайте й стежте за нами там, де вам зручно.

Якщо цей посібник стане для вас робочим інструментом, а не просто файлом у папці — значить, усе було не даремно.